

Статья является фрагментарным исследованием особенностей семантики коннотативно маркированных лексических единиц, которые содержат в своих планах значения доминантную интенсивно-параметрическую составляющую, что осуществлялось на языковом материале украинской художественной прозы XXI века.

Ключевые слова: коннотативная лексическая единица, семантическая структура слова, денотативный макрокомпонент значения, коннотативный макрокомпонент значения, интенсивно-параметрическая составляющая.

The article is a fragmentary research of the semantic peculiarities of the konotative marked lexical units which contain a dominant intensive-parametric component in the value plans, which was based on the linguistic material of the Ukrainian fiction of XXI century.

Key words: connotative lexical unit, semantic structure of a word, denotative macrocomponent of a meaning, connotative macrocomponent of a meaning, intensive-parametric component.

УДК 811.161.2'42

Д. Л. Шалацький

РОЛЬ ДОКОРУ В МІЖСОБИСТІСНОМУ СПІЛКУВАННІ

Стаття присвячена аналізу ролі мовленнєвого акту докору в міжособистісному спілкуванні на матеріалі політичного дискурсу. Специфіка досліджуваного мовного акту докору полягає в неможливості вираження комунікативного наміру експліцитним перформативом в умовах безпосередньої комунікації.

Ключові слова: докір, комунікативна мета, конфлікт, міжособистісне спілкування, перформатив, політичний дискурс, самодокір.

Постановка проблеми. Людське спілкування нині стало об'єктом різних наук: філософії, логіки, психології, соціології, а також представляє значний інтерес і для лінгвістичних досліджень. Спілкування здійснюють переважно за допомогою засобів мови, використовуючи як вербальні, так і невербальні системи. Незважаючи на розуміння того, що мова є, насамперед, засобом людського спілкування, лінгвісти часто аналізують її відсторонено від комунікативного процесу. Дослідження закономірностей функціонування мови наближає дослідників до осягнення її природи як засобу спілкування.

Теорія спілкування спирається на положення про соціальну природу людської комунікації Е. Тараса, М. Лисина та ін. Як відзначає У. Ленерт, перш ніж приступати до аналізу мовного твору, зокрема діалогу, необхідно встановити тип соціального контексту [12, 264].

Взаємодія учасників політичного процесу нерідко пов'язана з виникненням між ним суперечностей різного ступеня напруженості, які нерідко переростають у стадію політичних конфліктів. Конфлікт – невід'ємний атрибут політичного життя, політичного процесу, а найважливіші конфлікти між людьми і соціальними групами сконцентровані у сфері політики.

Актуальність теми дослідження визначається потребою детального аналізу ролі негативно-оцінних висловлювань у комунікації, що базується на урахуванні соціальних, міжособистісних, індивідуально-психологічних характеристик учасників політичного дискурсу в конкретних умовах його перебігу. Негативні оцінні мовленнєві жанри, до яких належить і докір, не отримали вичерпної характеристики в працях лінгвістів. У дослідженнях М. Гловінської та М. Федосюка маємо лише вказівку на побутування того чи іншого жанру як такого, що виражає негативну оцінку. В. Жельвіс описує факультативну функцію докору, як "бажання змусити іншу сторону вчинити певну дію" [7, 296]. Цього, очевидно, замало для розкриття природи того чи іншого конфронтатива.

Мета статті полягає в спробі аналізу ролі мовленнєвого акту докору в міжособистісному спілкуванні, дослідженні причин, що перешкоджають перформативному вживанню дієслова *докоряти*, розгляді стратегії взаємодії комунікантів під час конфлікту на матеріалі політичного дискурсу, визначенні поняття ролі із психологічної, соціологічної та лінгвістичної позицій.

Виражаючи докір з приводу здійсненого/нездійсного (але бажаного) партнером по комунікації дії, той, хто говорить, не намагається приховати своє несхвалення, розчарування. Таким чином, "підривний фактор" є чинником соціального, комунікативного характеру. Вираження перформативною формулою *Я докоряю тобі* або пропозиції типу *Твоя поведінка неправильна* може бути розглянуте як "неввічливе", таке, що порушує правила мовного спілкування у рамках цього соціуму, і може звести "нанівець" комунікативний намір мовця, тобто привести до комунікативної невдачі.

Причини, що перешкоджають перформативному вживанню дієслова *докоряти*, перебувають у сфері соціальної взаємодії комунікантів. Мовний акт докору відображає певну форму мовної поведінки, яку можна охарактеризувати як конфліктну, з погляду прийнятої в суспільстві системи

моральних і етичних норм. За даними наукових досліджень, одним із основних принципів взаємодії людей є принцип співпраці, який, з одного боку, регулюється законодавчими органами, а з іншого, – морально-етичними нормами, негласно встановленими в цьому суспільстві. Наприклад: – *Адаме Івановичу! <...> Скажіть мені, будь ласка, яка є логіка в тому, що ви, коли є Підготовча депутатська група, яка має розглядати всі можливі проекти з цього питання, обговорювати їх, бо до її складу делеговані представники всіх фракцій, і вносити на розгляд Верховної Ради, пропонуєте, імітуючи роботу Верховної Ради, прийняти проект за основу? Це нічого не вирішує* [2, 55].

Проте разом з моделлю співпраці, існує й інший тип відносин – конфліктний, який розуміється як певна стратегія взаємодії комунікантів, коли цілі комунікантів при безпосередній комунікації не співпадають. Як пише О. Зарецька, при зустрічі двох індивідів зустрічаються два неосяжні світи, і вони так складно накладаються один на інший у спробі взаємопроникнення, що спричиняє конфліктну ситуацію. "У ній помітні миті гармонії, але тільки миті, <..> життя – завжди ситуація конфлікту" [8, 13]. І тільки завдяки тому, що індивіди прагнуть до спілкування, вони дотримуються певного роду принципів, спрямованих на спільний пошук таких цілей, які ведуть до досягнення бажаних результатів. Це утримує їх від вираження незгоди і не спричиняє конфліктних ситуацій.

Розглядаючи докір, ми відмічаємо, що людина виділяє себе з об'єктивно існуючої соціальної ситуації, тобто стає такою, що докоряє тільки у зв'язку з внутрішнім або зовнішнім конфліктом. Внутрішній конфлікт породжений невідповідністю цієї ситуації з його власною (суб'єктивною) оцінкою або сприйняттям певної події, невідповідної його очікуванням, уявленням про норму. Наприклад: – *Знаєте, я думаю що на цьому прикладі дуже добре видно як працює вся інформаційна політична машина спеціальних політичних технологій. Ви подивіться, УТ-1 знаходиться під повним контролем Адміністрації Президента. Генеральна прокуратура – очолює кум Президента Пшонка, і на всю країну, причому ще показали і ті новини, які по їхнім же каналам демонструвалися, розповідається абсурд, причому видається це серйозно, достойно. Навіть вчора я бачила, що заступник генерального прокурора ноши тягав, впикував їх під камери в машину, а потім витягав, бідний весь мокрий, але з ношами тягається. Дорогі друзі, я хочу сказати, що такого абсурду ви не побачите в жодній країні світу* [10, 00:29:50].

З іншого боку, той, що докоряє, має на меті вираження негативної оцінки дій того, кого докоряють (зовнішній конфлікт). Комунікативна мета того, що докоряє, вступає в протиріччя з системою соціальних норм і розцінюється як неприйнятне, невідповідне очікуванням, уявленням про норму, це і призводить до виникнення конфліктної ситуації. Наприклад, під час виступу Г Герман у прямому ефірі телевізійного суспільно-політичного ток-шоу «Шустер Live» ведучий С. Шустер ввічливо перервав її через появу у студії Ю. Тимошенко, на що Г. Герман бурно відреагувала докором:

- *Анна Герман, извините я вас прерву.*
- *Це так у вас по сценарію задумано?*
- *Нет, я её представил в самом начале.*
- *Я маю на увазі перервати і таким чином заходити* [10, 00:37:00].

Поняття політичного конфлікту позначає боротьбу одних суб'єктів з іншими за вплив в системі політичних відносин, доступ до ухвалення значущих рішень, розпорядження ресурсами – словом, за все те, що складає владу і політичне панування [12, 105]. Предметом політичного конфлікту є влада. Люди у своїй діяльності, перебуваючи у контакті, будують певну систему взаємостосунків і взаємовпливу, а вона, у свою чергу, перетворюється на піраміду рівнів управління. Вершиною цієї піраміди і є політична влада.

Конфліктна ситуація, за даними психологів і соціологів, характерна розбіжністю цілей безпосередніх її учасників і конфліктом між особою та суспільством (зіткнення бажань, ситуаційна несумісність, протидія, контроль над ресурсами), таким чином визнається суб'єктивно-об'єктивна природа конфлікту, яка пояснює не лише наявність "об'єктивних" умов виникнення конфлікту, але і суб'єктивної оцінки ситуації.

Важливо відзначити, що суб'єктивне у визначенні ситуації як конфліктної пов'язано, на думку А. Здравомислова, з індивідуальною схильністю людини до переважної оцінки ситуацій у тих або інших поняттях [9, 86]. Д. Дена відзначає, що усім нам відомі люди, які "вибирають боротьбу" без помітних на те причин. Пояснення такої поведінки він бачить у "досвіді дитинства" [5, 120]. Занижена в дитинстві самооцінка зумовлює те, що багато хто бачить, наприклад, докір, там, де його немає. Крім того, сприйняття ситуації випробовує на собі вплив таких чинників, як вік і стать та багато інших.

До ролі конфліктів у житті членів суспільства багато дослідників ставиться по-різному: одні вважають, що конфлікти, які переживає людина, грають важливу роль у соціальному житті людини (О. Анцупов, А. Дмитрієв), є джерелом розвитку особистості, визначають її конструктивний або деструктивний життєвий сценарій (Н. Гришина), інші відмічають, що конфлікт – це граничний вироджений випадок спілкування, оскільки суперечить самій суті спілкування, більшість людей конфлікт уявляють як неминуче зло. Політичний конфлікт – це зіткнення, протиборство політичних суб'єктів, зумовлене протилежністю їх політичних інтересів, цінностей і поглядів [13].

Звертаючись до поняття конфлікту, слід зазначити, що галузь міжособистісних конфліктів і конфліктних ситуацій – це пріоритет соціальної психології. Фахівці цієї галузі займаються аналізом соціальної взаємодії людей, виділяючи параметри ситуацій, що впливають на вербальну і невербальну поведінку людей.

Найбільше здобутків з-поміж різних наук, що вивчають конфлікти, має психологія. Предмет вивчення психології становлять психологічні (внутрішньоособистісні), міжособистісні, міжгрупові конфлікти. На думку К. Хорні, конфлікт несе в собі реалізацію емоційної розрядки, зняття напруги, це своєрідне психологічне очищення, що приносить полегшення [16]. Цікавою, з погляду вирішення конфліктної ситуації, є теорія "когнітивного дисонансу", запропонована Л. Фестінгером. Когнітивний дисонанс має місце тоді, "коли людина має в розпорядженні два взаємозв'язані елементи (віруваннями, стосунками, цінностями), що суперечать один одному, породжує в суб'єктові бажання зменшити, або – в ідеалі – усунути дисонанс" [15]. Дисонанс набуває форми з'ясування стосунків, на його ґрунті формуються звинувачення і виправдання, претензії і докори.

На думку Л. Фестінгера, головний практичний висновок, що впливає з його теорії, полягає в тому, що будь-який психологічний елемент суб'єкта може бути змінений: працюючи над зміною себе, знаходячи вихід із ситуації, що створилася, суб'єкт розвивається, особа росте. З цим тлумаченням позитивної ролі конфлікту співвідносна думка Н. К'невої, яка пропонує розглядати конфлікт як поведінку, що має конструктивні цілі. Вона виділяє позитивні функції конфлікту: конфлікт – причина вивчення і вирішення наявної проблеми; конфлікт застосовується як найбільш ефективний інструмент соціальних змін, змінення в особі часто є результатом конфлікту (люди схильні будувати "теплі і довірливі стосунки"); конфлікт – стимул до творчості [11, 83-84]. Якщо людина не намагається вирішити конфлікт конструктивно, вона стає не лише жертвою, але і знаряддям чужого впливу. Для вирішення конфлікту людина прагне зробити "захисні маневри": уникає нової інформації, переконує себе в тому, що немає ніякого конфлікту насправді або шукає інші способи повернення до стабільності у світі і в самому собі. Для того, щоб не стати "жертвою", тому, хто докоряє, необхідно вибрати з усього наявного репертуару мовних засобів такі, щоб повернути цю стабільність, зважаючи на усі чинники комунікативної ситуації.

У процесі мовної комунікації люди користуються засобами мови для побудови висловлень, які були б зрозумілі партнераві по комунікації. Проте знання словника і граматики виявляється недостатнім для того, щоб спілкування було успішним. Потрібно знати умови вживання тих або інших мовних одиниць, тобто "ситуативну граматику", яка вимагає використовувати мову характеру взаємин між тим, що говорить і слухає, від мети спілкування, та інших чинників, що становлять комунікативну компетенцію носія мови.

С. Сухих пропонує кілька способів реагування на мовленнєві дії партнера: розрізнення повного прийняття теми діалогу (повна реакція), часткового (часткова реакція), формального (квазіреакція) і неприйняття (нульова реакція) [14]. Слушною видається його думка щодо поділу обопільних реакцій комунікантів на дії іншої сторони:

- 1) узгоджувальна реакція, коли збігаються передбачення співрозмовників і вони досягають бажаного перлокутивного ефекту, наприклад, докір – вибачення;
- 2) відтермінована реакція, коли дії партнера приймають ніби побіжно: докір – перепитування, у такому разі наче стає під сумнів можливість застосування в цій ситуації докору, хоча комунікативна невдача може бути викликана непорозумінням сторін;
- 3) конкуруюча реакція, тобто реагування тими ж засобами, наприклад, докір – докір;
- 4) коригуюча реакція, коли співрозмовник не приймає, а виправляє, вказує на недоречність дій іншого партнера: прохання – докір; докір – обсмикування;
- 5) ігноруюча реакція, коли партнер не приймає мовленнєвого вкладу іншого і навмисне не реагує на нього [14].

На думку М. Сарновського, комунікативною метою використання мовленнєвого жанру докору найчастіше є зав'язка сварки між комунікантами [17]. Характерною ознакою докору є

вираження негативної оцінки щодо фізичних чи вербальних дій адресата, які суперечать певним нормам, спільним для обох учасників діалогу.

Насамперед мовець прагне показати, що вчинена дія не повинна відбуватися, оскільки порушує взаємовідносини у середині опозиції. Так, В. Балага в одному із інтерв'ю газеті «Українська правда» докоряє голові опозиції: *"А головна загроза для Юлії Тимошенко криється в самій Тимошенко: вона усіх вважає своїми конкурентами, тому й поводить відповідним чином. Тому, незважаючи на риторичні заклики, вона і не змогла стати одним із об'єднавчих елементів опозиції"*, - додав він [1].

Разом із О. Дерпак не погоджуємося із тезою М. Гловінської, яка твердить, що дорікати можна «лише за те, що заторкує інтереси суб'єкта мовленнєвого акту» [4, 198], тобто обов'язковою передумовою виникнення докору є така умова: «Х вважає, що Р, яке зробив У, погано для Х-а» [Там само]. Насправді, реалізуючи цей мовленнєвий жанр, мовець апелює до взаємозалежних стосунків комунікантів, а тому вказує, що хибна дія адресата певним чином позначається і на особистій сфері самого мовця.

Отож, як слушно зазначає Н. Богоміл, іллокутивною метою докору можуть бути такі прагнення адресата:

- захист власних інтересів мовця:

- *Чи не могли б ми працювати зараз над цими документами, а ви би ввечері, або в лісі (у вас є досвід), або після роботи творили свою коаліцію? Яка ваша думка? А то ви сказали правильно, а робите гірше* [3, 27];

- виправлення особистості того, кому докоряють, зміни його поглядів:

- *Іване Сидоровичу! Колись на цьому місці сидів один Голова Верховної Ради, який мав шкідливу звичку коментувати виступи народних депутатів України. Я вас дуже прошу, ви мене, будь ласка, не коментуйте* [3, 16];

- безпосереднє втручання в справи адресата [2, 59]:

- *Ви дуже добре сказали, що треба потурбуватися про народ. Чим керувалася ваша політична сила, зокрема фракція Соціалістичної партії, яка разом з «Батьківщиною» і «нашою Україною» проголосувала, щоб на 7 червня перенести роботу Верховної Ради?* [3, 17].

Комуніканти повинні бути знайомі між собою, перебуваючи або в горизонтальних стосунках (більш характерна позиція), або у вертикальних «зверху-вниз». Мовець вказує на те, що адресат у цій ситуації вчинив хибно всупереч певним очікуванням. Наприклад, заява лідера «Блоку Юлії Тимошенко»: – Я думаю, що вчора всі **заяви, які відбулися з боку «Нашої України»**, свідчать про те, що **формат переговорів змінився**, і лідеру комуністів уже доведеться допомагати Партії регіонів і «Нашій Україні» створювати більшість. І я переконана, що **вони самі також будуть безпосередніми учасниками** [3, 33]. При цьому адресантові часто прикро за те, що сталося, і ним керує бажання перевести дію в правильне русло [4, 198]. Наприклад, під час пленарного засідання Верховної Ради народний депутат Я. Сухий докоряє своїм колегам – народним обранцям, які не готові до конструктивної роботи, і в такий спосіб він прагне виправити неприємну ситуацію: – *Шановні колеги! Мені особисто неприємно, що наша робота в сьогоднішній святковий день починається з чергової склоки, чергової сварки, яку тут намагаються нам підсунути. Така пропозиція є штучним затягування роботи, я її можу розцінити як деструктивну. <...> У країні наростає загроза глибокої системної кризи. Нам працювати потрібно! Ви ж півроку свою коаліцію ліпите на всіх телеканалах. Уже всі діти маленькі знають, що у вас буде коаліція. Чого ви нас втягуєте у ваші чвари? Розберіться між собою десь в іншому місці, а не в сесійній залі. Не може бути Верховна Рада заручником політиканських ігриш* [3, 16]!

Той, кому адресовано докір має комунікативний статус, рівний авторові або ж нижчий. Претензії мовця може вважати як справедливими, так і несправедливими, відповідно він не завжди готовий виправляти щось у своїй поведінці, хоча докір найчастіше безпосередньо зачіпає його інтереси.

Подію, яка передувала МЖ, автор безперечно оцінює негативно. Таких подій може бути одна, кілька або невизначена кількість. Приклад одиничної події: – *Шановні колеги, я не думаю, що є якась особлива проблема, що дехто з народних депутатів виступає російською мовою. Ну що робити, коли вони не здатні вивчити української? Це тільки свідчить про них* [3, 20]. Мовець докоряє за кілька провин: – *Я хочу вам сказати, такі авторитарні диктатори (про слідчих) тримаються не на своїй власній силі, а на силі слабких людей, які не можуть протистояти цьому, які не можуть називати чорне – чорним, біле – білим, які виконують замовлення, прекрасно знаючи, що ви як люди, які хоч десь там вчилися, ви знаєте, що складу злочину там немає. І те що ви зараз виконуєте ці доручення, не проти мене ви працюєте, повірте мені, ви працюєте проти всього, що є ознакою сильної демократичної країни. Ви працюєте проти правосуддя, проти справедливості, проти честі, в той час, коли журналістські розслідування в нашій державі вже просто переповнюють всі інформаційні сайти* [10, 00:40:00].

Докір також може стосуватися поведінки адресата загалом: – *Іване Сидоровичу! Колись на цьому місці сидів один Голова Верховної Ради, який мав шкідливу звичку коментувати виступи народних депутатів України. Я вас дуже прошу, ви мене, будь ласка, не коментуйте* [3, 16].

За ситуації, коли співпадає суб'єкт і об'єкт оцінки (у ситуації самодокору), вираження докору визначається як бажання індивіда саморегуляції своєї особи. Самодокір відноситься до одного з видів інтеріоризованих (перенесених у внутрішній план) мовних дій, які не вимагають безпосередньої словесної віддачі, а розраховані, швидше, на психологічну віддачу, джерелом якої має бути інша особа. Наприклад: – *Мені як депутатові уже п'ятого скликання соромно від того, що ми свій перший робочий день розпочинаємо з порушення Конституції* [3, 20]. Отже, усе різноманіття причин, що викликають самодокір, зводиться до наступних: властивості, якості особи, а також дії/бездіяльності особи.

Отже, висловлення зі значенням докору виражають негативну реакцію мовця на дії, поведінку слухача та свої власні через показ негативних наслідків цих дій для всіх співрозмовників. Мовець звертає увагу на те, що ці наслідки є протилежними очікуваному, тобто небажані. Ситуація докору є типовою для співрозмовників, яких об'єднує одна спільна справа, як хороша, так і погана.

Таким чином, з'ясувальні висловлення, які є засобом вираження докору визначаються тим, що в них звернено увагу на неправильність, небажаність поведінки та вчинків співрозмовників, комунікативним наміром мовця при цьому є прагнення вказати на провину слухача або свою власну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балага проорує опозицію "нового формату" незабаром // Українська правда. - 2010. - 21 травня. - Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>
2. Богомил Н. Речевої акт упрека // Види мовленнєвої діяльності: лінгвістичні та дидактичні аспекти: Тез. доп. наук. конф. та 3-го українсько-німецького симпозиуму. – Х., 1995. – С. 59-60.
3. Верховна Рада України п'ятого скликання. Перша сесія. 25 травня – 4 серпня 2006 року. Стенографічний звіт. – Т. 1. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 808 с.
4. Гловинская М.Я. Семантика глаголов речи с точки зрения речевых актов // Русский язык в его функционировании. Коммуникативно-прагматический аспект / Под ред. Е.А. Земской, Д.Н. Шмелева. – М.: Наука, 1993. – С.158-218.
5. Дена Д. Подолання розбіжностей : як поліпшити взаємини на роботі і удома / Д. Дена. – СПб.: АОЗТ "Институт особи", 1994. – 138 с.
6. Дерпак О. В. Конфронтативні мовленнєві жанри: комунікативно-прагматичний та мовний аспекти (на матеріалі української, англійської та польської мов): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 16с.
7. Жельвис В. И. Инвектива: опыт тематической и функциональной классификации // Этнические стереотипы поведения. – Л.: Наука, 1985. – С. 296-322.
8. Зарецкая Е.Н. Риторика: теория і практика мовної комунікації / Е.Н. Зарецкая. – М.: Вид-во "Справа", 1998. – 470 с.
9. Здравомыслов А.Г. Социология конфликта : Учеб. пособиек / А.Г. Здравомыслов. – 3-е изд-во, доп. і перераб. – М.: Аспект Прес, 1996. – 317 с.
10. Криминальные дела против чиновников предыдущего правительства - борьба с коррупцией или с оппозицией? [Відео ресурс] / С.М. Шустер // Шустер Life. - 2011. - 28 января. – Режим доступу: <http://shuster.kanalukraina.tv/video/>
11. Кънева Н.К. Коммуникация и конфликт / Н.К. Кънева // Лингвистический меридиан Тверской : Теорет. сб. – Тверь: ТГУ, 1998. – Вып. – 2. – С. 83-84.
12. Ленерт У. Проблемы питально-відповідного діалогу / У. Ленерт // Нове в зарубешній лінгвістиці. – М.: Прогрес, 1988, – Вып. 23. – С. 258-280.
13. Політологія: Навчально - методичний комплекс: За ред. / Ф. М. Кирилюка. – К., 2005 р. –
14. Сухих С.А. Языковая личность в диалоге // Личностные аспекты языкового общения. – Калинин: Калинин. гос. ун-т, 1989. – С. 82-87.
15. Фестингер Л. Теория когнітивного дисонансу. / Л. Фестингер. - СПб.: Ювента, 1999.-318 с.
16. Хорни К. Наши внутрішні конфлікти: невроз і розвиток особистості / К. Хорни. - М.: Вид-во "Сенс", 1997. - 696 с.
17. Samowski M. Przestrzeń komunikacji negatywnej w języku polskim i rosyjskim. Kłótnia jako specyficzna sytuacja komunikacji werbalnej. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1999. – s. 38.

Статья посвящена исследованию роли речевого акта упрека в межличностном общении на примере политического дискурса. Специфика исследуемого речевого акта упрека заключается в невозможности выражения коммуникативного намерения эксплицитным перформативом в условиях непосредственной коммуникации.

Ключевые слова: упрек, коммуникативная цель, конфликт, межличностное общение, перформатив, политический дискурс, самоупрек.

The article is devoted to the research of role of the vocal act of reproach in the interpersonal relations on the example of political discourse. The specificity of the researching vocal act of reproach consists in impossibility of expression of communicative intention explicit performative in the conditions of direct communication.

Keywords: reproach, communicative purpose, conflict, interpersonal relations, performative, political discourse.